

Irena Svetek
BELI VOLK

»Midva sva, glej – pa četudi
leživa v temi in sva mrtva,
hkrati letiva, žariva, kot setev za žetev iz smrti
vzklije ... ker volk žre smrt, ki mu v lakotno žretje
pripada ...«
Nič ni mogla odvrniti Juriju – strašen je volčji
gobec in strašna je smrt ...

Vlado Žabot, Sveta poroka

Canis lupus

Volk je največji predstavnik družine psov, razširjen po divjinah Evrope, Azije in Severne Amerike.

Zaradi dobro organiziranega skupinskega lova se združuje v krdela, v katerih je ponavadi sedem volkov in strogo določena hierarhija.

Parita se samo alfa samec in alfa samica, ki sta tudi na vrhu krdela.

Volkovi so izjemno inteligentni plenilci, napadajo večje in tudi težje živali od sebe.

Prvo poglavje

Kočevje, Rudniško jezero

1973

Njeni koraki so se ustavili pred mesnico na Roški cesti sredi mestnega polotoka, ki ga je z obeh strani obdajala reka Rinža. S prsti je segla med pisane plastične trakove, ki so viseli pod podbojem vrat in ločevali zunanjo površino od notranje. Bila je utrujena in zadahana. Samo meso še kupi in se odpravi domov.

Pozdravljena, tovarišica Uršula, je rekel petinšestdesetletni Jože Majes, mesar, pri katerem je meso kupovala že njena mama, s katero je hodila v mesnico, še ko je bila otrok. *Kaj bomo danes? Malo plečk za juhico, mogoče?*

Pogled je spustila skozi steklo in z njim zdrsula po razstavljenih kosih mesa. Ni se ji dalo kuhati goveje juhe, saj bi morala spet stati več kot uro na nogah, kar bi se popoldne začelo kazati v silni utrujenosti in bolečini, ki bi se usidrala v spodnjem delu njenega hrbta in ji povzročila nelagodje.

Karmenadle bom vzela. Štiri kose, prosim.

Jože Majes je pokimal in z roko segel po mesu pod steklom. Vrgel ga je na pult in ga z velikim nožem razrezal tik ob kosti, da je dobil štiri kose, in ga zavil v papir. Naenkrat se je nekaj pritihotapilo v prostor, glas, ki ga je poznala, je zdrsnil skozi plastične vrvice in zaplaval okoli njenih ušes. Stopila je k pisani plastiki, ki je visela s podboja, z roko odmaknila vrvice in pogledala na ulico. Nekaj metrov stran od vhoda je stal moški,

katerega roka je objemala pas mlajše ženske, ki se je smejala. Tudi moški se je smejal, njun smeh je neslo skozi zrak in ga skupaj z vetrom dvigovalo v nebo. Uršula je gledala v hrbet svojega moža, ki se je oddaljeval, skupaj z žensko sta odšla čez cesto in izginila na drugi strani. Obrnila se je in se vrnila k pultu. Iz torbice je vzela denarnico in pogledala v mesarja, ki je zavito meso položil v plastično vrečko ter jo dvignil proti njej.

Takole, tovarišica, tole bo osemsto dinarjev.

Izvlekla je nekaj bankovcev in mu jih dala.

Stopila je na ulico in se naslonila na fasado hiše ob pločniku. Zaprla je oči in glasno vdihnila, čutila je, kako ji razbija srce. Nato je pogledala na levo in desno stran ceste ter nerodno stekla čez, moški v rumenem fičku je potrobil in prestrašila se je, da jo bo povozil. Hitro je dihala in gledala, če bi ga kje videla. Ljudje so hodili čez center Kočevja, bil je sončen aprilski dan, nekaj mladostnikov je sedelo na nizkem zidu in lizalo sladoled iz avtomata. Naenkrat ga je opazila. Z žensko sta prečkala most, se sprehodila po Ljubljanski cesti in Uršula je vedela, kam ju vodi pot.

Sajovičeva vila je bila edini primer secesijske arhitekture v mestu, bila je zgrajena v stilu historičnih vil iz devetnajstega stoletja in njen stavbenik se je pri gradnji zgledoval po kraljevem lovskem dvorcu na Švedskem. Zlata Nosan, lastnica vile, je sobe na podstrešju oddajala v najem. Uršulo je stisnilo v grlu, ko je opazovala, kako sta se mlajša ženska in njen mož po stopnicah povzpela do vrat, ki so vodila v zgornje prostore.

Sedela je v avtu na parkirišču za banko in skozi vetrobransko steklo strmela v ljudi, ki so se sprehajali po

mestu. Nato je sklonila glavo in začela jokati. Njen velik trebuh je pritiskal ob volan.

Ko je stopila skozi vrata kuhinje, je odložila vrečko s hrano na mizo in se zahvalila dvanajstletni Bojani Dimitrovski, prijazni deklici, ki je živela čez cesto in ji večkrat pazila otroka. Dala ji je nekaj denarja in počakala, da je odšla. Nato je šla do nizke kredence in odprla vrh-nji predal. Iz njega je vzela škatlico cigaret in izvlekla eno. Prižgala jo je, potegnila dim vase in sedla za mizo. Kadila je in strmela v fantka, ki sta se igrala na tleh. Na steni je visel koledar, na njem je bil obkrožen sedmi maj, datum predvidenega poroda. Rekel ji je, da si želi punčko.

Šport. Štirideseto svetovno prvenstvo v hokeju na ledu je končano. Jugoslovanska reprezentanca je osvojila deveto mesto, zlata medalja gre v roke Sovjetski zvezi, za katero je to že dvanajsta zmaga.

Vstala je s stola, stopila do radia in ga ugasnila. Šestletni sin je dvignil glavo in pogledal proti njej.

Vstani, mu je rekla.

Odložil je tovornjaček in vstal. Ugasnila je do polovice pokajeno cigareto, se sklonila in prijela njegovega triletnega bratca za roko.

Kam gremo, mamica? jo je vprašal drugorojeni sin.

Uršula mu ni odgovorila. Pred hišo je stala bela zastava sedemsto petdeset. Odprla je vrata in šestletnika posadila na zadnji sedež. Nato je sedla na voznikov sedež, triletnika vzela v naročje in prižgala motor. Avto je speljal.

Sedel je zadaj in skozi odprto okno strmel v hiše, ki so drsele mimo. Obrnil je glavo, da bi videl, kako

visoka sta kamnita stolpa, mimo katerih so se peljali. Mama mu je povedala, da je to cerkev svetega Jerneja, največja cerkev v mestu. Všeč mu je bilo, ko mu je veter skozi odprto okno pihal v obraz, mama ju ni še nikoli tako vzela s sabo, in bil je vesel, da se je ta dan odločila drugače. Pred sabo je videl jezero in gozdove, mesto je ostalo zadaj. Mama je ustavila avto na makadamski poti med polji in se obrnila proti njemu. Nasmehnila se mu je in ga pobožala po lasih.

Mamica, kam gremo? je vprašal njegov bratec, ki je sedel pri njej v naročju.

Poljubila ga je na čelo, po licih so ji zdrsele solze. Nato je z nogo pohodila plin, zastava je zdrvela proti jezeru in naenkrat je dojel, kaj se dogaja. Voda je v trenutku vdrla skozi odprta okna, vozilo se je odbilo od skale spodaj in se začelo potapljati. Šestletnika je vodni tok odnesel skozi okno in ga zavil v močen vrtinec vodnih mehurčkov, da ni mogel dihati, ni mogel kričati, prsni koš ga je stiskal in oči so ga bolele, kot bi mu jih hotelo iztisniti iz glave. Videl je ogromne votline, ki so bile del zaprtega rudnika, ki so ga zalili z vodo, da so ustvarili jezero. Telo mu je obrnilo in pod sabo je zagledal avto, ki je tonil proti dnu. V njem je bila njegova mati, njeni lasje so bili dvignjeni, z rokama je stiskala mlajšega bratca, ki je s široko odprtimi očmi gledal vanj, njegova usta so se odpirala, videti je bilo, da se želi osvoboditi materinega prijema. Vendar ga je mati držala trdno in čez nekaj trenutkov ju je težka kovina potegnila proti dnu, voda je pogoltnila njuna obraza.

Splezal je na breg, bil je premočen, zeblo ga je. Vse okoli je bilo tiho, le iz gozda se je slišalo pokljanje vejic.

Bilo ga je strah. Pljuča so ga bolela, prsni koš ga je stiskal, v glavi mu je razbijalo. Ni vedel, niti kje je niti kaj mora narediti. Pogledal je proti jezeru. Vodna gladina je bila ravna, na njej ni bilo niti mehurčka, kot bi se vse skupaj sploh ne zgodilo. Po licih so mu stekle solze. Začel je hoditi proti smrekam. Dolgo je hodil in upal, da sreča koga, da mu lahko pove, da je treba pomagati njegovi mami in bratcu, ki sta spodaj v jezeru ... Mokre hlače so se mu ovile okoli nog. Ni vedel, kako dolgo je hodil, niti kam. Naenkrat se je srhljiv zvok odbil od dreves in se spustil v njegova ušesa. Čez zrak je zarezalo renčanje. Srčna mišica mu je v trenutku pospešila utrip, njene udarce je začutil v vratu. Počasi se je obrnil in dvignil pogled. Pred njim je bila skala, osvetljena z mesečino, na njej je stal beli volk, njegove oči so divje gledale vanj. Srce mu je začelo razbijati tako močno, da je mislil, da ga bo razneslo. Renčanje je postajalo glasnejše in v očeh zveri je opazil pripravljenost za napad. Podzavestno je naredil korak nazaj in začutil nekaj, kar se je podrgnilo ob njegovo kožo. Dlake na vratu so se mu postavile pokonci. Spustil je pogled. Na travi pred njim sta se igrala volčja mladiča.

Drugo poglavje

Kočevski rog, Kočevsko

Zaplate snega na mrzlih tleh so se topile pod žarki jutranjega sonca. Krdelo volkov, bilo jih je osem, je napadlo trop divjadi, ki je tekla čez zasneženo jaso. Volčji par se je divje pognal za počasnejšo košuto, sneg je pršil skozi zimski zrak, boj za obstanek je presegel hitrost štiridesetih kilometrov na uro. Šest volkov je z druge strani obkolilo plen in okoli njega začelo zapirati obroč. Košuta je nemočno opazovala svoj trop, ki je v diru izginjal proti drevesom na koncu jase. Volkova sta skočila proti plenu, njuni možgani so poslali ukaz za napad, čeljusti so se razprle in ugriznile, kri je silovito brizgnila skozi zrak. Ranjena divjad je klecnila, zobje plenilcev so se ponovno zarili v meso in predrli kožo košute. Veliko telo je pod težo dvojnega napada padlo na tla, volčji par je zadal še zadnji, tokrat smrtonosni, ugriz. Košutine oči so osteklenele, njena kri se je začela vpijati v sneg in ga barvati rdeče. V mrtev plen sta prva zarinila gobca alfa samec in alfa samica, drugi volkovi so na razdalji nekaj metrov čakali, da se nahranita in da tudi sami pridejo na vrsto.

Ostri zobje so trgali meso mrtve košute, v tišino, ki se je dvigovala nad gozdom, je rezalo renčanje volkov. Skozi zrak je švistnila krogla in zadela alfa samca v vrat. Žival je zacvilila in se zrušila na krvavi sneg poleg ubitega plena. Volkovi so s hrbtne strani obkolili ranjenega vodjo. Ta se je dvignil na noge in

skupaj s tropom stekel proti gozdu. Na snegu so za njim ostajale krvave sledi. Drugi in tretji strel iz kombinirane puške Merkel B3 z oddvojeno cevjo nista bila tako precizna kot prvi. Zgrešila sta in vodja krдела je pobegnil.

Siv jeep cherokee trailhawk je z asfaltirane ceste zavil na makadamsko pot, ki je vodila skozi gozd. V prtljažniku terenca so na plastični ponjavi ležali mrtvi zajci, poleg njih je bila lovska puška. Cherokee je nekaj časa vozil po poti, nato je pred jaso, ki se je prikazala na levi strani, zavil proti opazovalnici. Voznik, starejši moški s sivimi lasmi, je ustavil vozilo in stopil ven. Njegovo telo je bilo kljub bližajočemu se šestdesetemu letu še vedno krepko. Ko je hodil proti prtljažniku, je bilo videti, da na desno nogo šepa.

Odprl je zadnja vrata terenca in dvignil zajce, ki so bili navezani na vrv. Oprtal si jih je čez ramo in v drugo roko vzel puško. Od daleč se je zaslišalo tuljenje volkov. Obrnil je glavo in se zazrl čez jaso proti gozdu.

Hodil je po zaplatah trdega snega, ki je pod njegovimi nogami škripal. Pri visokem hrastu z oznako se je ustavil in odložil zajce na mah spodaj. Dvignil je glavo in pogledal v drevo. Kamera je bila še vedno pritrjena nanj. Stegnil je roko proti njej in odprl ohišje. Iz njega je izvlekel majhno spominsko kartico ter jo pospravil v žep jakne. Nastavil je mrhovino in izpod nje potegnil vrv, jo zvil in oprtal čez rame. Ko se je vračal proti avtu, je na tleh opazil stopinje volkov in ob njih krvavo sled. Nekoliko stran je v

snegu videl odtise čevljev. Volkovi v tem gozdu so bili zaščiteni. V Društvu za zaščito kočevskega volka, katerega predsednik je bil že vrsto let, so jim sledili prek gps-naprav, ki so jih imeli v ovratnicah; šlo je za krdelo osmih volkov, ki so ga spremljali že dlje časa. Divji lovci. Lovci na trofeje. Tukaj niso živeli kmetje, ki bi jim volkovi klali drobnico, šlo je za ubijanje, za prepovedan lov na divjo žival, ki je bila nekoč že skoraj iztrebljena. Jeza se je spustila v pljuča Hermana Velesa, mrzel zrak je v obliki belega oblaka zamigotal pred njegovimi usti, ko je glasno izdihnil sapo v februarso jutro. Stopil je k vozilu pod opazovalnico, odprl njegova vrata, sedel za volan in speljal. Megla se je spustila nad makadamsko cesto, vse se je ovilo v belo in še preden je utegnil vklopiti meglenke, je njegov cherokee udaril v nekaj, kar je ležalo na tleh. Trdo je butnilo, zaslišalo se je, kot bi se nekakšna gmota odbila od jeepa. Ugasnil je motor in stopil na cesto. Še vedno ni ničesar videl, megla je bila gosta, zavila ga je vase kot lepljiva sapa. S tal je prihajalo tiho cviljenje. Kakor je megla prišla, tako je tudi odšla. Naenkrat se je dvignila nad cesto in se meter višje razpršila v hladen zrak. Na zaledenelih tleh je ležal ranjen volk. Kri mu je tekla z glave in se mu vpijala v sivorjav kožuh. Herman Veles se je sklonil k živali. Videl je, da ima okoli vratu rdečo ovratnico, in prepoznal je alfa samca, ki je ležal pred njim. Njegovo telo je trzalo, zenice v očeh so se mu povečale. Gledal je vanj in čutil, kako življenje polzi iz telesa te mogočne živali, za katero je skrbel in jo spremljal že nekaj let. Počasi je stegnil roko in se dotaknil vol-

čjega krzna. Volk je negibno ležal na tleh, iz gobca se mu je cedila kri. Njegove oči so gledale v Velesa, oranžnorumena barva je počasi izgubljala lesk. Veles je opazil, da ima Mars, tako so pred leti v društvu dali volku ime, strelno rano na vratu.

Kdo ti je to naredil? je zašepetal in začutil, kako ga bolečina stiska okoli prsnega koša.

Glasno je dihal, pred obrazom se mu je zaradi mraza meglilo. Mars je še nekaj trenutkov gledal vanj, nato je počasi zaprl oči. Alfa samec, ki bi se moral letos pariti in z novimi mladiči poskrbeti za nadaljevanje volčjega rodu, je bil mrtev. Za sabo je zaslišal škripanje snega, obrnil se je in videl veje, ki so se premaknile. Iz gozda je stopil moški, na glavi je imel športno kapo z orlom, v desni roki je držal puško. Ustavil se je ob cesti in se zastrmel vanj. Dolgo sta se gledala.

Je mrtev? je vprašal moški in pogled spustil na volka, ki je ležal na tleh.

Ja, je rekel Veles, mrtev je. Si ga ti ustrelil?

Moški je bil tiho.

Nato je rekel: *Ja. Jaz sem bil.*

Zakaj streljaš na volkove?

Pogled moškega je bil leden.

Zakaj si mi ubil sina?

Veles je čutil, kako se hlad spušča za njegova oblčila, kako išče pot, da bi zdrsnil k srcu.

Kaj govoriš?

Volkovi so ga pokončali, ti pa si leta delal vse, da bi onemogočil njihov odstrel.

Sneg je padel s smreke in se razpršil v zrak.

Volkovi ne napadajo ljudi. Ljudje so tisti, ki jih ubijajo.

Moški je stisnil mišice na čeljusti.

Tvoji volkovi so mi umorili otroka.

Veles je opazil, da so bile njegove oči polne davnega sovraštva.

Res verjameš v to?

Ne, da verjamem, vem.

Sonce je uprlo žarke ob snežno površino, kristali so bleščali.

In zato prihajaš sem in jih pobijaš?

To bom počel, dokler bom živ.

Velesova dlan se je odmaknila z volčjega kožuha, dvignil se je in odšepal proti zadnjemu delu avta. Odprl je prtljažnik in iz njega vzel odejo. Z njo je stopil nazaj k volku. Zavil ga je vanjo in ga odvedel proti vozilu. Moški, ki je stal ob cesti, je opazoval, kako je dvignil petdesetkilogramskega volka in ga položil v prtljažnik. Nato je iz njega vzel dvocevno šibrovko. Ko se je moški obrnil, je Herman Veles nameril puško v njegov hrbet. Prsti na desni roki so se oprijeli petelina, srce pod bundo mu je glasno razbijalo.

Stoj!

Moški, ki je naredil nekaj korakov po zmrznjeni poti v zasnežen gozd, se je obrnil. Njuna pogleda sta trčila in obvisela v mrzlem februarškem zraku, oblaki so prekrili sonce. Veles je s prstom podrgnil po sprožilcu, moški je zaprl oči. Skozi zrak je odjeknil strel, ptice so se preplašile in iz krošenj dreves poletele v svinčeno nebo.

Tretje poglavje

Kočevski rog, Kočevsko

Meglice so se dvigale nad makadamsko cesto in se kot dimna zavesa razlivala med visokimi drevesi. Bilo je hladno, na šipi so se čez noč naredili ledeni vzorci, ki so spominjali na rože. Jurij Dimitrovski je sedel za volanom tovornjaka, ki je imel zadaj spalno kabino, v kateri je večkrat na kakšnem od počivališč za nekaj ur zaprl oči, preden je nadaljeval pot do Dimitrovgrada, mesta na meji Srbije z Bolgarijo, ki se mu je v tem trenutku zdelo oddaljeno na tisoče kilometrov. Čutil je, kako se mu mraz spušča v telo, iz kože so mu lezle potne srage in mu lepljivo drsele s čela, majica se mu je zmočila in se mu prilepila ob prsni koš, vedel je, da ga bo kmalu začela srkati bolečina, ki mu bo skrčila mišice in stisnila srce, in v takem stanju ne bo zmožl prevoziti niti kilometra. Kamion je zapeljal na rob makadamske ceste in ugasnil motor. Temperatura na armaturi je kazala minus tri, pogledal je skozi okno in se zazrl v razraščen pragozd s krošnjami dreves, ki so več kot dvajset metrov visoko drezale v zimsko sivino neba. Kočevski rog je bil gozd, po katerem se ni maral sprehajati. Kasandra, njegova babica po materini strani, mu je še kot otroku pravila zgodbe o truplih, ki so ležala pod zemljo in so vsakogar, ki je stopil nanjo, ovila s svojo srhljivostjo. Trupel se je bal bolj kot nasilne matere, ki je udrihala po njem s pasom, na katerem je bila kovinska zaponka, ki je Juriju Dimitrovskemu trgala kožo s hrbta s tako ihto,

da je od bolečine večkrat padel v nezavest in obležal na tleh. Rane na njegovem telesu so brstele v krvavih cvetovih in za sabo puščale sledi, ki se jih ni dalo izbrisati, njegova mama pa je stala nad njim in vpila: *Da se mi ne boš spet poscal!*

Danes se gozdu ni mogel izogniti. Kamion je moral zapeljati do kleparja, ki je živel tu blizu in mu je na spodnji strani sedeža izrezal skrivno odprtino, kamor bo spravil prepovedan tovor, ki ga bo pripeljal čez šengensko mejo v Slovenijo in bo potoval naprej proti zahodni Evropi. Pritisnil je na gumb in okno je zdrsnilo navzdol. Mrzla sapa ledenega zraka se je splazila v kabino, odprl je usta in glasno vdihnil. Pred obrazom se mu je zameglilo. Mislil je, da bo zdržal do Dimitrovgrada in se šele tam zadel, tako pa bo moral to storiti zdaj in tvegati, da ga ustavijo. Samo en pogled v njegove zenice bi bil dovolj, da mu zasežejo tovornjak in ga zaprejo, dokler se ne strezni. Na to, kakšne bi bile posledice, če se kaj takega res zgodi, si ni upal niti pomisliti.

Čutil je, kako ga trese od znotraj. Prihajalo je kot ogromen val, ki se z višine spusti nanj in ga zalije z drhtavico, koža se mu bo kmalu skrčila in začelo ga bo boleti. Iz vrečke, ki jo je imel spravljeno pod kosom blaga na stropu, je izvlekel pribor. Slek je jakno in zavihal rokav majice. Okoli nadlahti si je zavezal gumijasto cev in jo z zobmi povlekel, da bi jo bolj zategnil. Naenkrat se je iz gozda zaslišal strel. Zdrznil se je in pogledal skozi okno. Po zasneženi zaplati zmrznjene zemlje je videl prihajati starejšega moškega, ki je v roki držal puško, glavo mu je pokri-

vala kapa z orlom. Njuna pogleda sta se ujela in nekaj trenutkov obvisela zlepljena v zraku. Gumijasta cev je zdrsnila Juriju Dimitrovskemu z roke in padla na tla. Bliskovito je odlepil pogled z moškega in ga vrgel proti nogam. Sklonil se je in pobral cev. Obrnil se je proti oknu, moškega s puško ni bilo več. Ponovno si je zavezal cev okoli roke in iz majhne vrečke na žlico stresel rjav prah. Dodal je malo citronke, prižgal vžigalnik in z ognjem stopil prah v tekočino. V injekcijo je skozi kos vate povlekel rjavo brozgo in si jo poskušal vbrizgati v žilo, vendar mu tudi po štirih poskusih ni uspelo.

U pičku mater! je zavpil, potne srage so mu s čela zdrsele na obraz, telo mu je drhtelo v neprijetni tresavici.

Dvignil je majico in si iglo zabodel pod pazduho. Naenkrat ga je povleklo v toplo mehko, ostri robovi notranjih organov so zgladili nazobčane konice, mišice so se sprostile in krč je v celoti popustil. Jurij Dimitrovski je s prsti zabuhle roke pritisnil gumb pod steklom, šipa se je dvignila in okno se je zaprlo. Veke so mu zdrsnile čez oči, glava mu je padla nad prsni koš in vesolje je bilo znova neskončno.

Četrto poglavje

Kočevski rog, Kočevsko

Herman Veles je vse svoje življenje živel sam. Samota je bila nekaj, s čimer se ni obremenjeval. Bila je del njegove biti, in kot tako jo je tudi sprejemal. Čeprav je kdaj pa kdaj pomislil, da bi bilo lepo svet deliti še s kom, se mu je že sama misel na to zdela tako nerealna, da jo je kar najhitreje zatrl. Predolgo je bil sam, da bi bilo kaj takega izvedljivo, sploh pa samota ne pomeni osamljenosti in Herman Veles se nikoli ni počutil zares osamljenega. Verjel je, da bi morali ljudje vsaj del življenja preživeti sami, na ta način bi spoznali marsikaj o svoji duši, kajti samota odpira zavedanje, in čeprav bi bilo mogoče na začetku za večino ljudi kaj takega težko, bi iz te izkušnje izstopili veliko bolj spravljeni – s svetom in sami s sabo. Vendar se je zavedal, da so ljudje socialna bitja in da samota ni narejena za vsakogar. Bil je eden redkih, ki so bili rojeni ali pa jih je okolje naredilo take, da so lahko živeli sami in verjel je, da je edino tako prav, zato se ni trudil ničesar spremeniti.

Pred več kot tremi desetletji se je iz Bele krajine preselil v kočevski gozd in si tu postavil brunarico, v kateri je živel. Večkrat se je sicer vozil v Kočevje, kjer je bila pisarna Društva za zaščito kočevskega volka, katerega član je bil vse od njegove ustanovitve leta devetinosemdeset, zadnjih dvajset let pa je bil tudi njegov predsednik. Rad je skrbel za volkove, zdeli so se mu veliko iskrenejši od večine ljudi, s katerimi je

imel opravka. To, da so včasih napadli drobnico okoliških kmetov, je bilo razumljivo, saj je človek krčil gozd, in s tem posegal v njihovo naravno okolje. Da ga je zaradi boja proti odstrelu teh živali sovražilo kar nekaj ljudi, pa je bilo po drugi strani pričakovati. Skozi leta si je nakopal precej nasprotnikov in nekateri so mu jasno dali vedeti, kaj se bo zgodilo, če ne preneha s *svojim aktivizmom*, in ker Herman Veles tega ni storil, so kamni večkrat prileteli skozi okno pisarne, v kateri je delal, enkrat je celo zagorelo pri njem doma, molotovka je razbila šipo garaže in policija, s katero nikoli ni želel imeti opravka, je prišla skupaj z gasilci, ki jih je nekdo poklical. Sprožili so nadaljnje postopke, vzeli njegovo izjavo, nekaj ljudi so zaslišali, vendar se je pri tem tudi končalo. Nihče ni bil ovaden, nihče kaznovan.

Ko je Herman Veles zjutraj odprl vrata svojega jeepa in hotel sestiti vanj, je na sovoznikovem sedežu zagledal krvav robec, spet z elastiko, videti je bilo, da je vanj nekaj zavito. Snel je elastiko z robca in ga razprl. Kri je prihajala z nečesa, kar je spominjalo na kos zgubanega mesa. Veles je strmel v tkivo, nato pa globoko vdihnil, kajti naenkrat je vedel, kaj je stvar, v katero strmi.

Peto poglavje

Kočevski rog, Kočevsko

Njena koža je bila prepojena z znojem. Gozd je bil temen, vlažna zemlja ji je vdiralala v usta. Slišala je skovikanje sove in vreščanje, ki se je zaletavalo ob stoletna debla dreves, in ni se mogla spomniti, katere vrste ptica tako grozljivo kriči. V nosnice ji je drezal vonj gozda, ki ji je bil nekoč domač, ki ga je rada vdihavala, saj je bil del nje, vonj iglavcev in listavcev, vonj smrekovih vršičkov, vonj zelene podrasti, mahu, korenin in deževnikov, ki so, kadar je deževalo, stegovali členkaste trupe iz zemlje, ona pa se je bala, da kakšnega ne pohodi.

Ne bodi, no, tako občutljiva, ji je govorila mama. Smrt je del naravnega cikla, zato se je ni treba bati, povezani smo, kot so povezane korenine pod zemljo, organizmi na kopnem in v vodi, živali in ljudje, vsi smo del istega ekosistema, vsi smo sklenjeni v krogu, razumeš?

Ko je bila stara šest let, je iskala mamo in se zgubila v ogromnih votlinah pod zemljo, bile so kot velika brezna, ona pa je vstopala v njihovo črnino, ki jo je srkala globlje in globlje vase, in tam ga je videla. Po tistem jo je začel spremljati v nočnih morah in vanjo vnesel tesnobo, ki se ji je zavlekla v telo in je nikoli več ni zapustila.

Sliši mamin glas, ki nežno lebdi okoli nje in ji govori: *Sprosti se in se poveži z mrtvimi, kajti vsi smo sklenjeni v krogu ...*

Ne čuti nikakršne povezanosti z mrtvimi, sliši le razbijanje srca v prsnem košu, čuti strah, ki se ji plazi v nosnice skupaj z vlago, plazi se ji v mišice, ki jih poskuša napeti, da bi se premaknile in bi se lahko dvignila s tal. Vendar je ne ubogajo, in gozd ne diši več po življenju, diši po smrti, ki potrpežljivo opazuje, kako kri z njenega telesa kaplja na mokra tla, kako njene celice pronicajo skozi prst in postajajo hrana mikroorganizmom. Še malo, samo še malo in krog se bo sklenil.

Ne voha več sape svojega morilca, pred sabo ne vidi več volčje maske, za katero si je skrtil obraz, vanjo prehaja drugačen vonj, nežen in znan ... tako diši koža njenega ljubimca ... Stegne roko, da bi se ga dotaknila, in on se smeji, kot se je smejal prvi dan, ko ga je spoznala. Roka pade na tla in njegov obraz izpuhti v jutranji meglici. Iz zemlje zlezejo črvi, splazijo se ji pod kožo. Sapa ji uhaja iz telesa, srce ji močno razbija, v grlu čuti njegove utripe. Njeno ranjeno srce, ki je še nedolgo nazaj bilo le zanj. Je sploh kdaj imela koga tako rada, kot je imela njega? Naenkrat predirljivo kričanje utihne, gozd obmolkne. Kot bi ji vse, kar je živega v njem, sporočalo: kaj ne ve, da sta bila od nekdaj samo ona in on, da sta bila eno? Pekoča bolečina ji zareže čez prsni koš, čuti, kako vlažna zemlja vdira v njeno meso, kako išče pot skozi njene rane, da si jo podredi, se združi z njeno krvjo in jo posrka vase kot požrešen pajek, ki napade svoj plen. Strah se ji zavleče v kosti.

Vse bo v redu, Mara ... Pred očmi lebdi obraz moškega, ki ga je ljubila bolj od vsega, kar je kdaj

poznala. *Midva sva, glej – pa četudi leživa v temi in sva mrtva, hkrati letiva, žariva ...* Njegove besede nežno valovijo čez zrak. *Ne boj se. Tudi jaz sem tu, čakam, da prideš.*

Zdaj je mirna. Zdaj je pripravljena.

Ptica roparica zaokroži čez nebo. Prameni šibke svetlobe se začnejo plaziti skozi gozd, žarki jutranjega sonca prodrejo med drevesa in osvetlijo truplo ženske, ki leži na tleh. Z njenega obraza strmijo volčje oči, z njenih ust režijo volčji zobje.

Prvi del

Šesto poglavje

Vinica, Bela krajina

Viola Matjašec je vozila Audijev enoprostorec, ki se je s hitrostjo sto petdeset kilometrov na uro spuščal po avtocesti proti Novemu mestu. Poleg nje je sedel Mio Aurelli in strmel skozi okno v gričevnato pokrajino Dolenjske. Vsake toliko ga je oplazila s pogledom in razmišljala, kako se ji še vedno zdi neverjetno, da sta ponovno skupaj. Toliko let sta živela brez kakršnega koli stika, vse od sinove utopitve enajst let nazaj, ki ju je naplavila na različna bregova, med katerima se je porušil še zadnji most, ki ju je povezoval. Ostala sta vsak na svoji strani, med njima pa je zeval ocean, v katerem je utonilo vse, kar ju je včasih družilo, in želja, da bi kateri od njiju odšel k partnerju na drugo stran, je usahnila kot zemlja po suši. Da sta znova pristala skupaj, se je Violi zdelo bolj neverjetno od tega, da sta se pred leti razšla. Zavedala se je, da moškega, ki sedi poleg nje, ne ljubi več, kot ga je ljubila nekoč, vendar je vedela, da ga ima še vedno rada. Njegov na trenutke tako zamišljen izraz kot ta, ki ga ima zdaj, ko strmi v zidanice, ki so z vrha hribov bedele nad svojimi vinogradi in skupaj z njimi predstavljale tako zelo slovenski svet. S pogledom je ujela njegove temne lase, ki so po robovih narahlo siveli in ga spreminjali v šarmantnega petdesetletnika, v njem je videla moškega iz reklame za obleko ali parfum Hugo Boss, ki z nekakšno pozo *točno-vedno-kaj-hočem* zre v svet in mu nonšalantno sporoča:

briga me, kaj si mislite. Skrivnost uspešnih moških. Vendar stvari nikoli niso, kot so videti, in tudi Mio Aurelli, okrožni državni tožilec, ni moški iz reklame Hugo Boss, lep in uspešen in ... brez madežev.

Mio Aurelli, mlad Italijan, v katerega se je zaljubila, ko je imela devetnajst let in je danes, pri svojih osemindesetih, spet pristala v vezi z njim, Mio Aurelli, ki je po sinovi smrti zdrsnil v objem najhujše odvisnosti, odvisnosti, ki jo je za roko držala nevarna spremljevalka, zvesta ljubica, ki se ni dala kar tako odgnati; kockanje in alkoholna omama, kombinacija za najbolj pogumne, najbolj destruktivne. In kaj je naredila? Vrnila se je v razmerje, iz katerega je odkorakala toliko let nazaj, da bi vanj prinesla še eno odvisnost, svojo odvisnost, ki je niti sebi ni zmogla na glas priznati.

Od nekdaj je bila drzna in zanj ni mogla reči nič drugega. Na hitro sta združila prtljago in se spet vselila v skupno življenje. Brez otrok, brez živali, s kariero, ki sta včasih na široko odprli usta in pogoltnili najprej enega, nato drugega, največkrat pa kar oba. In v nekem trenutku je dojela, da si želi drugačnega življenja.

Na drugi strani Gorjancev se je cesta začela vijugasto spuščati proti Beli krajini. Vozila sta mimo gostilne Badovinac, mimo rumene table z oznako za Semič, kjer sta zavila desno in se po ožji cesti odpeljala mimo Iskrine tovarne žarnic, ki je v svojih boljših časih dajala delo več kot tristo delavcem, ob cesti so se nizale nizke hiše, nekatere s slamnatimi strehami, kot so jih imeli včasih, druge bolj klasične,

z balkoni in rdečerozastimi cveticami, ki so jih krasile. Vozila sta skozi naselje z gostilno, banko, pošto pa bencinsko črpalko in Mercatorjevo trgovino, na levi strani so se dvigovale in spuščale uvale in vrtače, cesta je vodila skozi listnati gozd mimo romske vasi Črna Roka, kjer so otroci tekali ob avtu skupaj s kokošmi in je Viola morala paziti, da kakšnega ne povozi. Nekaj kilometrov naprej je stal zapuščen grad nad Lahinjo, opazila sta štorkele v gnezdih na vrhu dreves in Viola je pomislila, da se je v primerjavi z dežjem v Ljubljani tukaj naredil prav lep dan. Kolpa se je bleščala v soncu, kot bi bila posuta z diamanti. Njena turkizna barva se je zlivala z zelenimi in rumenimi odtenki pokrajine, breze, ki so se vile vzdolž makadamskih poti, so bile videti kot tihe dame starih drevoredov. Viola je naenkrat stegnila roko in s prstom pokazala na hišo ob cesti. Aurelli je pogledal na rumeno tablo, ki je označevala začetek kraja, v katerega sta pripeljala. Na njej je pisalo Vinica.

Viola je parkirala avto na zaraščenem vrtu za hišo in Aurelli je šele zdaj dojel, o kakšni vrsti prenove je govorila, ko mu je v Ljubljani razlagala, da bo potrebno zavihati rokave. Strmel je v stare zidove in okrušeno, na nekaterih mestih povsem popokano fasado. Dvignil je pogled proti strehi in zazdelo se mu je, da jo bodo stoletni zidovi pogoltnili, kot je močvirje propadajočo hišo Usher; na eni strani se je streha sesedla skoraj do tal prvega nadstropja in, po pravici povedano, ni si mogel predstavljati, kaj ju šele čaka, ko bosta stopila skozi vrata. Viola se je obrnila

k njemu in v njenih očeh je opazil iskro, droben mi-
getajoči plamenček sreče.

Nasmehnila se je in rekla: *No, pa sva doma.*

Edvard Matjašec, priznan slovenski arhitekt, ki je skupaj z mednarodno skupino arhitektov projektiral hotel Bernardin v Portorožu in se je leta tisoč devetsto enainsedemdeset iz Bele krajine preselil v Koper, kjer je nato ostal do konca življenja, se je rodil v Vinici, v stari hiši ob cesti, ki se je skupaj z reko Kolpo vila proti meji s Hrvaško. To hišo, zgrajeno natanko sto deset let nazaj, je podedovala njegova vnukinja, prav tako arhitektka, Viola Matjašec. Ko je Mio Aurelli pristal, da se skupaj z njo čez poletje preseli v Belo krajino in ji pomaga pri obnovi, je bila presenečena, saj ni mislila, da se bo strinjal, in ko mu je povedala, da bi želela, da postane obnovljena hiša njun vikend, kamor bi se lahko umaknila, ko ju bo mesto začelo dušiti, je samo pokimal, kar jo je znova presenetilo. Moški, ki ga je poznala nekoč, je izginil. Ko sta žive-
la skupaj leta nazaj, je postajalo vse težje prepričati Mia, da zapusti Ljubljano, in čeprav sta imela v Ro-
vinju jadrnico, se ni maral več voziti na morje, jadrati po otokih in poletnih dni preživljati z Violo in sinom. Kaj je počel, ko je bil sam, Viola nikoli ni izvedela, vendar je kasneje, ko sta bila že ločena, razmišljala, da se je najbrž takrat začela njegova odvisnost od iger na srečo.

Zadnjih šest mesecev se je Mio izogibal kazino-
jem in Viola je podpirala njegovo željo po spremem-
bi. Oba sta se trudila, da bi njuno življenje postalo

mirnejše, in s tem bolj kvalitetno, zdelo se je, da se zavedata, da nista več mlada in je zadnji čas, da se oba spremenita. Vendar je nad njunima glavama kot temen oblak viselo ime mrtvega sina, ime, ki ga nista izgovorila niti enkrat, odkar sta bila ponovno skupaj, kot bi se oba bala, da se bo ob njegovi omembi njuna ljubezen razpršila v zrak in izginila, kot bi bila iluzija. Stala sta pod oblakom in čakala, da začne deževati, da ju mrzel veter in mokrota prebičata in premočita do kosti. Violi se je zdelo, da bi šele takrat lahko spregovorila iskreno drug z drugim in si oprostila, da je njun otrok pri devetih letih utonil.

Gledala je v Mia, ki je stal pred hišo njenega deda, pokojnega arhitekta Edvarda Matjašca, in strmel v streho, ki se je pogrezala med zidove. Pomislila je, da je šele zdaj dojel, kakšen obseg dela bo potreben, da se hiša temeljito prenovi.

Vse papirje že imam, od lokacijskega do gradbenega dovoljenja, tako da ne skrbi, je rekla in tudi sama pogledala proti strehi, ki se je sesedala v hišo.

Ne skrbijo me papirji, Viola ... Ampak tole ... Nisem pričakoval, da bo v tako slabem stanju ...

Njen zahodni del je popolnoma bivalen. Želiš videti, kako izgleda?

Aurelli se je nasmehnil in globoko vdihnil.

Ajde.

Šla je do vrat, jih odklenila in odprla. Skupaj sta stopila v hišo, vonj po zatohlem je butnil v njune nosnice. Aurelli se je znašel sredi širokega hodnika, kjer so na stenah visele okvirjene fotografije Violinih prednikov. Z njih so gledali obrazi starih, že davno

umrlih ljudi. Njihovi pogledi so strmeli vanj in ga spremljali s tiho resnobo, ki jim je zevala iz oči.

Kako se ti zdi? ga je vprašala Viola.

Obrnil je glavo proti stropu. Videti je bil normalen in tudi prostor je bil videti veliko bolj ohranjen, kot si je mislil, da bo. Stene so bile bele, na njih ni bilo nobenih razpok ali kaj podobnega, z vrha je visel lestenec s kristali.

*Mislil sem, da bo bolj ... kot je zunaj, prav prese-
nečen sem, da je vse tako ... kaj pa vem, ohranjeno.*

Viola se je nasmehnila.

Moraš mi malo zaupati.

Pomislil je, kako lepa je še vedno. Oblečeno je imela belo srajco in črne hlače, obute je imela rjave salonarje, okoli vratu je nosila verižico iz pisanih kamenčkov. Lesk v njenih očeh je bil živ, v njej se je kljub poznim štiridesetim še vedno pretakala tista mladostna energija, ki mu je tri desetletja nazaj v možganih povzročila kemično reakcijo, zaradi katere se je zaljubil vanjo in želel biti z njo do konca življenja.

Kaj ni krasen? je rekla in pogledala proti tlom. *Ljudje danes polagajo ploščice, da z njimi imitirajo naravne materiale, kamen, les ... Ampak to ni isto in nikoli ne bo.*

Aurelli je spustil pogled. Stal je na umazano belem kamnu različnih pravokotnih velikosti, ki je bil, čeprav nekoliko zlizan, še vedno precej ohranjen.

Pridi, ti pokažem še ostale prostore.

Viola je odšla po hodniku. Obraz ženske s črno-bele fotografije, ki je visela na steni, je bil nesimetričen, eno oko je imela priprto, drugo na široko odprto.

Aurelliju je sledila s pogledom. Obrnil se je in stopil za Violo. Mrtva ženska je započila oči v njegov hrbet, čutil je, kako mu jih zariva pod kožo.

Sedel je na robu bazena, hlače je imel zavihane, njegove noge so se namakale v vodi. Imel je zaprte oči, na koži je čutil božanje sončnih žarkov. Iz borovega gozdiča za njegovim hrbtom je prihajalo petje škržatov, vonj sivke je nežno valovil skozi zrak in zdelo se mu je, da bi lahko bil srečen. Pogledal je v nebo, bilo je jasno, modrina z belimi puhastimi oblaki je plula čez horizont in njegovo srce je bilo ovito v nekaj mehkega, nekaj toplega. Naenkrat je zaslišal grmenje. Zabobnelo je, kričanje se je razleglo čez zrak in se agresivno zarilo v njegov mir. Glasovi moških in žensk, ki so vpili, so postajali močnejši, približevali so se hitro in se mu skupaj z grmenjem spuščali v ušesa.

Odpri je oči. Ležal je na veliki leseni postelji, poleg njega je spala Viola. Imela je rahlo odprta usta, njeno dihanje je bilo mirno, slišati je bilo le blag zvok nežnega smrčanja. Soba je bila zavita v poltemo, skozi odprto okno je svetil sij ulične svetilke in metal pramene svetlobe na izrezljano starinsko omaro, ki je stala ob steni. Okno je bilo zaradi vročine odprto in Aurelli je dojel, da bobnenje in glasovi prihajajo od zunaj. Vstal je, stopil do okna in pogledal ven. Po ulici so hodili ljudje, v rokah so držali goreče bakle, nad njihovimi glavami je nihala lutka z ženskim obrazom, nekdo je udarjal po bobnu, glasno je bobnelo. Aurelli sprva ni dobro razložil pomena besed,

ki so jih ljudje spuščali v zrak, zlezal je skozi pritlično okno in bos stopil na mokro travo pred hišo. Oblečen le v majico s kratkimi rokavi in spodnje hlače je stopil do grmovja, ki je ločevalo zasebno od javne površine in se zastrmel v mimoidoče. Njihove besede so naenkrat izluščile pomen in ga vrgle v Aurellijeve možgane.

*Vrni se, od koder si prišla: iz črne zemlje in pekla!
Bičali te bomo in utopili, tvoje telo povsem oskrunili.
Zažgali te bomo, ogenj bo segal do neba, po zraku bo
vel vonj tvojega zoglenelega mesa.*

Lutka iz slame je nihala nad glavami ljudi, ti so v rokah držali prižgane bakle, Aurellija so spominjali na pripadnike kukluksklana, ki s kapucami na glavah z gorečimi baklami hodijo za vodjo, da jih odpele do črnca, ki so se ga odločili linčati.

Umri, Morana, umri, smrt ti lepo pristoji!

Bobni so glasno bobneli, zrak je bil prepojen z njihovimi udarci in Aurelli je pomislil, da sanja. Na hrbtu je začutil roko, ki se ga je dotaknila. Obrnil se je. Za njim je stala Viola in gledala v od plamenov osvetljene obraze ljudi, ki so kot nočne prikazni drseli mimo hiše pokojnega Edvarda Matjašca.

To sem nazadnje videla kot otrok.

Aurelli je gledal v goreče bakle, skozi ušesa so mu bobneli divji ritmi.

Kaj počnejo?

Lutko Morane bodo prebičali in zažgali.

Kot bi izganjali hudiča, je pomislil.

Kdo je Morana?

Staroslovanska boginja smrti. Ko nekdo v vasi umre, naredijo lutko in gredo z njo od hiše pokojnika do vode, kjer jo simbolno ubijejo. Da bo naslednjic potrebovala dlje časa, preden bo spet prišla po koga. Tako mi je razložila babica, ko sem bila še otrok.

Bičali te bomo in utopili, tvoje telo povsem oskrunili! Zažgali te bomo, ogenj bo segal do neba, po zraku bo vel vonj tvojega zoglenelega mesa!

Kričanje in bobni so tresli Aurellijevo srce, plameni so se dvigovali v noč.

Kdo so ti ljudje?

Viola se je nasmehnila.

Najini novi sosedje.